

Nu ook in het brede werkveld van het sportmanagement

Wat is politiek correct?

Politiek correct zijn zit in de lift, nog meer sinds #MeToo en Black Lives Matter. Daar valt in se heel wat voor te zeggen, hoewel sommige uitingen ervan bij nogal wat mensen de wenkbrauwen doen fronsen. Zo ook in de sport. Een beknopt overzicht.

AUTEUR: MARKO HEIJL

Vooral de wat ouderen onder ons worden dagelijks geconfronteerd met zaken die in hun jeugd heel normaal waren, maar tegenwoordig niet meer door de beugel kunnen: van bepaalde *Kuifje*-albums en *Zwarte Piet* tot afleveringen van *Fawly Towers*, *Little Britain*, *F.C. De Kampioenen* en *Pippi Langkous* op beschuldiging van racistische accenten. In het Verenigd Koninkrijk kwam de BBC onder schot te liggen wegens de heruitzending van de filmklassieker *Grease* uit 1978. Wegens 'te wit, te homofoob, te vrouwonvriendelijk'. Bovendien is volgens sommigen de zin "*Did she put up a fight!*" een verheerlijking van verkrachting. Disney blokkeerde een aantal van zijn eigen films, zoals *Peter Pan*, *De Aristokatten*, *Dumbo*, *Lady en de Vagebond* en *Jungle Boek* wegens 'racistisch, stereotiep en discriminerend'. Uncle Ben's moest het logo met een zwarte persoon aanpassen, de zigeunersaus van Knorr diende te worden herdoopt tot 'paprikasaus volgens Hongaars recept'. Joodse karikaturen op Aalst Carnaval, net als vragen naar de vroegere naam van Sam Bettens in een televisiequiz, het levert steeds meer weerwil, negatieve pers en commotie op. 'Gehandicapt' werd eerst 'mindervalide', nog eens later 'andersvalide' en vervolgens 'persoon met een beperking'. Ook een woord als 'eskimo' kan niet meer.

Sommigen vinden het allemaal verkleuterend en vertrutting, en zeggen dat de slinger te ver doorslaat: 'Niets mag nog.' Anderen vinden deze nieuwe realiteit aansluiten bij een meer eigentijdse invulling van belangrijke waarden als diversiteit en inclusie. Hoe dan ook, de discussie overstijgt de missie van een vakblad over sportmanagement. Maar de sterke tendens naar morele zuiverheid en politiek correct zijn bereikt ook de sport. En raakt dus óók het sportmanagement, de missie van *Sport & Strategie Vlaanderen*. Dat *Zwarte Piet* niet meer welkom is in voetbalkantines om snoepgoed te strooien na de wedstrijd van de U6's is één ding, maar vaak gaat het om meer ingrijpende veranderingen. Waar uw standpunt ter zake zich bevindt, bepaalt u zelf. We sommen enkel een aantal opvallende zaken op.

Roodhuiden

In juli 2020 bestoot, naar aanleiding van de gewelddadige dood van George Floyd en onder massale druk, drievoudig Super Bowl-winnaar Washington Redskins van naam te veranderen en voortaan Washington Football Team te gaan heten. Tijdelijk, totdat er een nieuwe naam zou zijn gevonden. De term 'Redskins' (roodhuiden) is al eeuwenoud, maar wordt tegenwoordig door steeds meer mensen als kwetsend gezien

naar de oorspronkelijke bewoners van de VS toe. Ook de Cleveland Indians, tweevoudig winnaar van de World Series, kondigde op 14 december jongstleden aan mogelijk de meer dan honderd jaar oude clubnaam te zullen gaan aanpassen. Volgens *The New York Times* zou de naamsverandering zelfs al vastliggen. De naam 'Indians' zou een uiting van racisme zijn, een probleem dat zich bij het Indiase cricketteam Mumbai Indians niet stelt.

In eigen land ondervindt AA Gent problemen met het gebruik van een native American in het logo. Sinds de passage van het circus van Buffalo Bill door Gent in 1906 hanteert de club 'Buffalo! Buffalo!' als strijdkreet en sinds 1924 staat er een indiaans opperhoofd in het clublogo. Maar toen de club in 2015 in de Champions League op een internationaal podium acteerde, barstte de bom. AA Gent besefte de problematiek en probeert op een serene manier de nuance te behouden, de verschillende standpunten te respecteren en vooral de negatieve imago-transfer buiten te houden. Op de website van de club valt het volgende te lezen: 'KAA Gent is zich bewust van het maatschappelijk debat dat in de Amerikaanse samenleving woedt rond het gebruik van stereotiepe afbeeldingen en karikaturen van inheemse Amerikanen door sportclubs.' En verder: 'Het logo van KAA Gent is geen stereotiepe karikatuur. Het is ook geen voorstelling van een agressieve wildeman. Het KAA Gent-logo is een in profiel opgemaakte neutrale afbeelding van een inheems Amerikaans opperhoofd, voor zich uitkijkend, de toekomst tegemoet.' En ook: 'De waarden respect, moed en eer die we met het logo wensen af te dwingen in een Europese sportieve context, moeten we ook betuigen jegens de hoeders van het inheems Amerikaanse erfgoed in Noord-Amerika. Daarom heeft KAA Gent een bijzonder begrip voor de bedenkingen die inheems Amerikaanse gemeenschappen vandaag hebben bij het gebruik van hun symbolen.' Een professionele en volgens ongetwijfeld velen ook hoffelijke manier van omgaan met een netelig, overgeërfd probleem. Maar of dat probleem daarmee ook van de baan is?

Stereotypes

Stereotypering behoort tot het DNA van cartoons. In cartoons, ook wel spotprenten genoemd, worden net als in karikaturen allerlei uiterlijke of andere kenmerken uitvergroot. Een Nederlander (in cartoons: een 'Hollander') is lang en smal, blond, draagt klompen en van tussen zijn konijnentanden komt er een tekstballon met "Nou sjeg!" of "sjuu dooransj". Een

Lachen met de uiterlijke kenmerken van Justine Henin mocht, met die van haar generatiegenote Serena Williams niet.

Duitsers is in een cartoon steevast beets, draagt een grote pul bier en Tiroler lederhose. Of een pinhelm. Niet altijd smaakvol of gepast, maar het mag. Toen echter in een sportcartoon een kwade Serena Williams werd afgebeeld met een dik achterwerk, dito lippen en kroeshaar, was er in de pers sprake van 'racistische stereotypering'.

Een ander voorbeeld van aangeklaagd misbruik van minderheidsgroepen, ditmaal in de sportsponsoring en al iets langer geleden. De link tussen sport en bananen is om tal van redenen een binnenkoper, er is een uitstekende *brand fit* tussen sponsor en gesponsorde sporter. Dus nam het bananenmerk Turbana de populaire Nederlandse topsprintster en tweevoudig wereldkampioene op de 60 meter Nelli Cooman in de arm. Maar Cooman was naast snel, leuk, open, aantrekkelijk en beroemd ook zwart. En omdat er door racisten en andere misbakels geregeld bananen vanuit voetbaltribunes naar zwarte voetballers worden gegooid, kon de sponsoring ineens niet meer. Lees: als Nelli Cooman blank was geweest, had het wél gekund en had ze de kans gehad goed bij te verdienen aan haar talent en uitstraling. Nu niet. Blank mag wel, zwart mag niet? Dat klinkt inderdaad als racisme.

En wat eigenlijk met de Ebbenhouten Schoen? Ook de organisatie van sportprijzen valt onder het brede werkveld van sportmanagement. Die award impliceert de facto een opsplitsing tussen zwarte voetballers en niet-zwarte, die worden uitgesloten op basis van hun huidskleur. Dat mag volgens artikel 14 van het Europees Verdrag voor de Rechten

Aangepast

Aangepast

Behouden

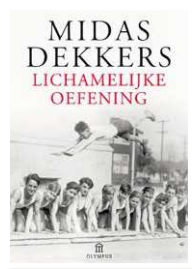

van de Mens toch niet? Wie als tegenhanger een Ivoren Schoen zou organiseren, riskeert publieke veroordeling op de sociale media en mogelijk erger. En waarom bestaat er eigenlijk geen 'Schoen' voor Aziatische spelers als Junya Ito en Koji Miyoshi? Dát is in de Jupiler Pro League pas een minderheid.

Podiummisters

Een andere sporttraditie die dreigt te verdwijnen: podiummisten. Bij sommige koersen zijn ze al – wegens te veel negatieve reacties – afgevoerd, bij andere worden de missen letterlijk naar achteren geschoven of wordt hun rol anders ingevuld. Sommige koersen met ondertussen ook een vrouwenversie paren de kritiek door bij het podium van de dameskoers één of meerdere podiummisters in te zetten. Maar het blijft ook dan een moeilijke oefening. De E3 Saxo Bank Classic – traditioneel qua communicatie nooit om een publiciteitsstunt verlegen – trotseerde al een paar keer de publieke opinie met visuals op/over het randje (schrap naar eigen goeddunken). *Any publicity is good publicity?*

Of het nu een man of een vrouw is, blank of zwart, coaches en trainers die inzitten met het lichaamsgewicht van hun atleten moeten tegenwoordig op eieren lopen. De klachten wegens *bodyshaming* of *fatshaming* zijn legio, stellen dat je atleet "te zwaar staat" is in tijden van politiek correct zijn een steeds moeilijker boodschap. Vooral als de coach een man is en de gecoachte een vrouw.

toen waren er nog maar ... Darwinisme in het boekenrek aanpassen of verdwijnen. Het label 'kan niet meer' bereikt vroeg of laat ook het schap van de sportboeken. Of in het geval van bijvoorbeeld *Lichamelijke oefening* van de bekende Nederlandse bioloog Midas Dekkers van de antisportboeken. Dekkers hakte in 2006 met zijn boek 340 pagina's lang genadeloos in op de sport. Een bloemlezing: "Een menselijke lichaam is niet gemaakt voor de marathon of een rugbywedstrijd."

Sportbashing

Verba volent, scripta manent. Heel wat ooit in een andere tijdsgeest geschreven boeken liggen onder schot *Pippi Langkous*, *Gone with the Wind*, maar ook de *Dikke Van Dale* die nog steeds het n-woord bevat. De boektitel *Tien kleine negerjies* van Agatha Christie werd jaren geleden al aangepast naar *En*

SOMMIGEN VINDEN HET ALLEMAAL VERKLEUTERING EN VERTRUTTING: "NIETS MAG NOG." ANDEREN VINDEN DEZE NIEUWE REALITEIT AANSLUITEN BIJ EEN MEER EIGENTIJDSE INVULLING VAN BELANGRIJKE WAARDEN ALS DIVERSITEIT EN INCLUSIE

"Misschien moeten we meer laten en minder doen, met de handen vaker in de mouwen. Voor de enige sport waar je wijzer van wordt: hersengymnastiek."

En de laatste zin van het boek vat het allemaal samen: "Het nutteloze, dat is het aardigste van heel de sport. Het houdt in dat je het ook kunt laten."

Dekkers ontkracht in alle toonaarden dat lichamelijke oefening goed zou zijn voor een mens, laat staan in de vorm van sport, die niet meer dan als een kwalijk gevolg van oorlog en religie mag worden beschouwd. En *like it or not*, beste sportliefhebber:

dat mag! Meer nog; als het gebeurt met een vlotte pen, eruditie, feitenkennis en Dekkers' fijnzinnig gevoel voor humor is het zelfs een leestip voor de meest rabiate sportfan. Dát is inderdaad een subjectieve mening, de objectieve is dat sport verketteren politiek OK is. Maar dan lezen we op pagina 129 ineens: "Kenners op het gebied van koeling zijn de negers. Men zegt dat negers lui zijn." Ook in 2006 en lang voor #BLM was dit vóór de politiek correcte fatsoengrens. Naast het veelvuldig gebruik van het n-woord lezen we verder ook over 'turndwergjes' en 'sportmongolen'. Sportbashing mag, dat is vrijheid van meningsuiting en bovendien is sporten nog steeds een vrijwillige keuze. Maar of mensen met dwerggroei, het syndroom van Down of Afrikaanse roots het allemaal wel zo *sportief* zullen opnemen ...

Klassenmaatschappij

Tot slot de kaartsport. Sport? Bridge stond in 2018 op het programma van de Asian Games in Indonesië en de IFO (International Federation of Poker) ijvert al een tijdje voor een olympisch statuut. Beide zullen ze in hun huidige vorm eerst het maatschappelijk debat over gendergelijkheid moeten overleven. In Nederland heeft Indy Mellink het klassieke kaartdeck zoals we dat kennen herwerkt, daar dat "een weerspiegeling van de zeventiende-eeuwse klassenmaatschappij" zou zijn. Het feit dat de koning (man) meer waard is dan de koningin (vrouw), vindt de jonge Nederlandse niet meer kunnen, evenmin als het feit dat alle vier de koningskoppels én bovendien de boer blank zijn. Voor Indy Mellink moeten die voortaan vervangen worden door goud, zilver en brons, zoals op de Olympische Spelen dus. Mogelijk was het daarom dat het Nederlands olympisch comité, het NOC*NSF, bij een quiz Mellink's genderneutrale kaartdeck als prijs weggaf, wat toch ergens een impliciete instemming met haar gedachtegang betekent. Wat de Nederlandse Bridge Bond, een van de 88 aangesloten NOC*NSF-leden, daarvan vindt, is niet geweten.

Overigens stelt in de schaaksport, sinds de onvolprezen Netflix-serie *The Queen's Gambit* aan een enorme revival bezig, bovenstaand probleem zich voorsnog niet: de koningin is er atletisch superieur aan de zwakke slachtofferrol waarin de koning wordt gedwongen. ■

De E3 Harelbeke (tegenwoordig E3 Saxo Bank Classic) heeft een lange traditie hoog te houden qua opvallende communicatie, en schijnt zich weinig aan te trekken van de discussie rond podiummisten of andere – voor sommigen – vrouwonvriendelijke uitingen.

King en queen, koning en koningin, heer en dame: een weerspiegeling van de zeventiende-eeuwse klassenmaatschappij?